

розвитку вищих психічних процесів, мотивації учіння, готовності до самостійної роботи, помірної її стимуляції. Практичним аспектом цієї проблеми, як свідчить досвід діяльності закладів дистанційного навчання Великої Британії, є розробка та впровадження чіткої системи пси-

холого-педагогічної підтримки та допомоги студентам з метою створення оптимальних умов для їх навчання. Слід зазначити, що цей аспект дистанційного навчання іноземних мов потребує цілеспрямованого, більш глибокого дослідження та широкої апробації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Dewey, J. (1933/1998) *How we think* (Rev. ed.). Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
2. Gilovich, T. & Ross, L. *The wisest one in the room – How you can benefit from social psychology's most powerful insights*, Free Press, 2015.
3. Melton R. *Planning and developing open and distance approach*. London : Routledge, 2002. 223 p.
4. Piaget J. (1995). *Sociological Studies*. London: Routledge.
5. Piaget J. (2001). *Studies in Reflecting Abstraction*. Hove, UK: Psychology Press.
6. Ross, L., Lepper, M. & Ward, A. *A history of social psychology: insights, contributions, and challenges*. In S. Fiske & D. Gilbert (Eds.) *Handbook of social psychology* (4th ed., Vol. 1) New York: Random House, 2010.
7. Simpson O. *Supporting Students in Online, Open and Distance Learning*. Second Edition. London : Kogan Page, 2002. 226 p.
8. Vygotsky, L. (1978). *Mind in society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
9. Vygotsky, L. & Vygotsky, S. (1980). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.1.15>

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ СКОРОЧЕНЬ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

FEATURES OF THE USE OF ABBREVIATIONS AND THEIR CLASSIFICATION IN THE MODERN ENGLISH LANGUAGE

Гайденко Ю.О.,

orcid.org/0000-0002-4063-525X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Сергєєва О.О.,

orcid.org/0000-0002-7396-5511

викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

У статті розглядається особливості вживання різних типів скорочень, досліджено ключові проблеми класифікації. Особлива увага приділяється графічним та лексичним скороченням. Проаналізовано особливості їх вживання та переглянуто погляди на проблему скорочення слів. В межах лексичних скорочень було виділено ініціальні аббревіатури, усічені слова (афереза, синкопа, апокопа) та змішаний тип скорочень. Лексичні скорочення є компонентами словникового запасу мови та є повноцінними одиницями мови. Вони займають значну частину словникового складу мови та зустрічаються в різних сферах життєдіяльності.

Ми прийшли до висновку, що графічні скорочення не є словами, вони не мають граматичних категорій роду та числа. Такі скорочення використовуються лише на письмі, тому не мають власної вимови, а в усному мовленні реалізуються повною формою слова чи словосполучення, від якого вони утворені. До графічних скорочень належать слова, що скорочуються при позначенні авеню, бульварів, будинків, вулиць та штатів, днів тижня, місяців, тощо. Їх можна зустріти в листах, оголошеннях, наукових книгах та словниках, інтернеті, соціальних мережах. Аналіз структурних типів скорочень свідчить про різноманітність способів скорочення в сучасній англійській мові та про значний потенціал цих лексичних одиниць. У ході дослідження визначено, що існують напів скорочення, що складаються з акроніма одного члена словосполучення та повною формою іншого слова.

Збільшення кількості скорочуваних слів, що стали причиною зміни культури спілкування, розвитку науки та техніки, може спричинити складнощі в розумінні та їх інтерпретації, перекладу. Щоб уникнути конфліктних ситуацій та бути на рівні з іншими користувачами соціальних мереж/читачами, потрібно бути не лише обізнаними в існуванні скорочень, а й знати точний переклад. В ході дослідження ми виявили, що аббревіатури можуть бути однозначними, так і багатозначними.

Перспективи подальшого дослідження полягають в детальному аналізі графічних скорочень та досліджень напівскорочень та скорочень саме в інтернет просторі та мобільних засобах комунікації.

Ключові слова: лексичні скорочення, графічні скорочення, усикання, акронім, згущення, початкова аббревіатура, гібридне утворення.

The article examines the peculiarities of the use of various types of abbreviations and examines the key problems of classification. Special attention is paid to graphic and lexical abbreviations. The peculiarities of their use are analyzed and views on the problem of shortening words are reviewed. Initial abbreviations and clipping (apheresis, syncopation, apocope and a mixed type of abbreviations) were highlighted within lexical abbreviations. Lexical abbreviations are components of the vocabulary of the language and are full-fledged units of the language. They occupy a significant part of the vocabulary of the language and are found in various spheres of life.

We concluded that graphic abbreviations are not words, they do not have grammatical categories of gender and number. Such abbreviations are used only in writing, therefore they do not have their pronunciation, and in oral speech, they are realized in the full form of the word or phrase from which they are formed. Graphical abbreviations include words that are abbreviated when indicating avenues, boulevards, houses, streets and states, days of the week, months, etc. They can be found in letters, announcements, scientific books and dictionaries, the Internet, and social networks. The analysis of structural types of abbreviations shows the variety of methods of abbreviation in the modern English language and the significant potential of these lexical units. In the course of the research, it was determined that semi-abbreviations consist of an acronym of one member of a word combination and the full form of another word.

The increase in the number of abbreviated words, which caused a change in the culture of communication and the development of science and technology, can cause difficulties in understanding and their interpretation and translation. To avoid conflict situations and to be on a level with other social network users/readers, it is necessary not only to be aware of the existence of abbreviations but also to know the exact translation. In the course of the research, we discovered that abbreviations can be both monosemantic and polysemantic.

Prospects for further research consist of a detailed analysis of graphic abbreviations and studies of semi-abbreviations and abbreviations specifically in the Internet space and mobile means of communication

Key words: lexical abbreviations, graphic abbreviations, clipping, acronym, condensation, initial abbreviation, hybrid formation.

Постановка проблеми. Різноманітні соціальні зміни, глобалізація економічного співробітництва світових держав, нестача часу та поспіх людей мають широкий вплив на варіативність терміносистем мови, зокрема, на термінологічну варіативність. Цей глобалізований екстралінгвістичний чинник провокує швидкий ріст термінології, акронімів та аббревіатур. Це стало природною умовою мовного спілкування не тільки в певному мовному просторі, а й у повсякденному спілкуванні. Технічні та специфічні терміни, що призводять до максимізації скорочень, пояснюється насамперед «принципом найменших зусиль» або так званим «законом економії мови». Майже кожна галузева термінологія перебуває під певною варіацією в стані постійних кількісних та якісних змін. Варіативність провокує спотворення у передачі значення термінів, а саме в їх перекладі. Правильне тлумачення термінів, знаходження одного правильного перекладу еквівалента в мові спеціального призначення є однією з центральних проблем сучасної термінології. Актуальність дослідження зумовлена значною кількістю скорочень у всіх стилях мови, а також збільшення кількості різних типів скорочень у всіх сферах життєдіяльності людей, поділу на які мовознавці не можуть дійти й до нині. Тому

детальний аналіз особливостей скорочень та їх класифікації у сучасній англійській мові допомагає виявити складнощів у перекладі і їх розумінні й тлумаченні загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми скорочених лексичних одиниць як специфічного мовного явища привертати увагу багатьох вчених, а саме: Лотте Д.С., Ніколенко А.Г., Гульшат З., Кукаріна А.Д., Борисов В.В., та ін. Незважаючи на те, що скорочення не завжди належить до продуктивних способів словотвору, усі мовознавці, які досліджували цю проблему, визнають факт її наявності і поширеності у мові.

Постановка завдання. Потрібно проаналізувати особливості вживання лексичних та графічних скорочень, переглянути погляди на проблему скорочення слів та описати типи скорочень. Для досягнення поставленої мети планується уточнити типологію скорочень та дослідити скорочення як спосіб словотворення. Об'єктом дослідження є скорочення, предметом дослідження – особливості їх функціонування у мовленні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість мовознавців погоджуються, що деривація та конверсія є основними способами словотвору, або регулярні та нерегулярні (аббревіація) способи. Велика кількість новоутворень є незруч-

ними у використанні, тому утворюються скорочення слів. Воно відбувається не тільки методом формування нових слів, а й за допомогою заміни старих, за умови збереження значення. Дуже часто можемо зустріти такі поняття як *abbreviation*, *acronym*, *abecedism*, *alphabetic word*, *anagram*, *blend*, *clipping*, *curtailment*, *contraction*, *elliptical word*, *incomplete compound*, *initialism*, *logogram*, *photogram*, *shortening*, *stump word*, *trunk word* що позначають скорочення. Скорочення – слово, що утворене різними способами з існуючих слів. Абревіатура – це одиниця усного чи писемного мовлення, створена з окремих елементів звукової чи графічної форми мови (термін чи термінологічне сполучення), що сприяє лексико-семантичному зв'язку таких одиниць у ньому [1, с. 108].

При розгляді структури скорочень у мові взагалі, а в термінології, зокрема, слід враховувати два фактори: чи такі елементи оригінальних одиниць можна усунути у вирізанні; та чи це спосіб досягнення інтеграції його елементів [2; с. 11320]. Оскільки в науковій літературі немає єдиної класифікації способів утворення абревіатур (Кондратюкова) і немає єдиного положення про деякі типи скорочень (Марчук; Татаринів) [3], ми вважаємо, що можна визначити:

1. початкову абревіатуру (*initial abbreviation*), що утворюється за допомогою перших літер у терміносистемі;

2. синкопа (*syncopation*) – утворюється за допомогою першого складу, рідше другого;

3. згущення (*condensation*) – утворюється за допомогою ряду приголосних літер

4. термін, тобто приголосні скорочення або телескопія;

5. акронім або ініціальна абревіатура (*acronym*) – утворюється за допомогою початкової абревіатури для полегшення вимови;

6. гібридне утворення (*hybrid formation*) – утворюється шляхом відсікання одного елемента, проте інший залишається незмінним [4].

Існує й загальна класифікація скорочень на графічні та лексичні. Графічні вживаються лише на письмі з крапками, дефісами, косою рисою, курсивом. Лексичну абревіатуру можна розділити на синтаксичні скорочення з елементами, що виключаються, та морфологічні скорочення, які в свою чергу поділяються на: синкопи; початкові скорочення (абревіатура перших літер); та змішані (з елементами синкопи та початкової абревіатури, частково скорочені, скорочення, телескопічні слова [5, с. 98].

Тенденція до збільшення кількості скорочених слів через використання скорочень, їх прак-

тичності у використанні та зручності у вживанні спостерігається у сучасній англійській мові. Як вже зазначалось раніше, не має чіткого поділу скорочень через особливість їх структури, можливість поєднання абревіатур з іншими способами словотвору та можливість різних способів скорочень взаємодіяти між собою, утворювати нові скорочені слова. Спостерігається скорочення таких частин мови як іменники (загальні та власні), прикметники, числівники і навіть дієслова. Різні прошарки лексики залучаються до словотвору, засоби створення нових слів стають більш різноманітними [6, с. 54].

В даній статті розглянемо два основних типи скорочень: графічні та лексичні за мовознавцем Е.М. Дубенцем. *Графічні скорочення* це слова, що утворились в результаті скорочення слів та словосполучень для спрощення їх написання, в усному мовленні такі вирази читаються повністю (за допомогою повних форм). До графічних скорочень можемо віднести:

e.g. – *exempli gratia* – *for example* – *наприклад*;

cf. – *confer* – *compare* – *порівняйте*;

p.t. – *pro tempore* – *till now* – *до тепер*;

s.a. – *sine anno* – *date is not indicated* – *дата не вказана*;

i.e. – *id est* – *that is* – *тобто*;

c. – *circa* – *about* – *приблизно*;

etc. – *et cetera* – *and the rest* – *і так далі*;

ib. – *ibidem* – *in the same passage* – *там само*;

v., vs. – *versus* – *against* – *проти*;

v. – *via* – *through* – *через*;

pp, p.p. – *post procuracionem* – *for and on behalf of* – *від імені, за дорученням*.

v. – *vide* – *see* – *дивіться*;

viz. – *videlicet* – *namely* – *a same*;

NB – *nota bene* – *take special note of* – *зверніть увагу на*;

Деякі скорочення не мають еквівалента в мові перекладу, як правило це слова на позначення деяких грошових одиниць (*libra* – *pound*; *denarius* – *penny*). Замінюються латинські слова англійськими еквівалентами, якщо вони зустрічаються в тексті. До графічних скорочень також належать слова, що скорочуються при позначенні авеню, бульварів, будинків, вулиць та штатів Сполучених Штатів Америки:

AZ – *Arizona* – *Арізона*;

CA – *California* – *Каліфорнія*;

GA – *Georgia* – *Джорджія*;

NJ – *New Jersey* – *Нью-Джерсі*;

ave – *avenue* – *авеню, проспект*;

blvd/blv – *boulevard* – *бульвар*;

apt – *apartment* – *квартира, апартаменти*;

st – *street* – вулиця;

hse – *house* – будинок

В англійській мові функціонують й напів скорочення, що складаються з акроніма одного члена словосполучення та повною формою іншого слова:

V-day – *Victory Day*; *U-boat* – *underwater boat*; *H-bomb* – *hydrogen bomb*; *U-pronunciation* – *upper class pronunciation*.

Іноді їх можна сплутати з символами: *X-mas* – *Christmas*; *X-brace* – *хрестоподібний буп*; *Z-hour* – *zero-hour*.

Множина аббревіатур формується шляхом подвоєння літер (*p.* – *page*; *pp.* – *pages*; *c.* – *chapter*; *cc.* – *chapters*).

Графічними скороченнями також виступають буквенно-цифрові аббревіатури для заощадження часу написання слів, що використовуються, як правило в засобах комунікації в неофіційному стилі мовлення (повідомлення, електронна адреса):

F2F – *face to face*

Any1 – *anyone*

B4N – *bye for now*

CUL8R – *see you later*

H2CUS – *hope to see you soon*

10X – *thanks*

B4 – *before*

CU2MR – *see you tomorrow*

gr8 – *great*

До графічних скорочень також відносимо позначення днів тижня та місяців, величин на письмі (*m* – *meter*; *km* – *kilometer*; *Th* – *Thursday*; *Fri* – *Friday*; *Sun* – *Sunday*; *Feb* – *February*; *Nov* – *November*; *Oct* – *October*)

Як бачимо, графічні скорочення є досить поширеними в сучасній англійській мові та мають свої особливості що вносить певні обмеження у їх вживанні. Напівскорочення не характерні для української мови (поєднання цифр та літер). Графічні скорочення вживаються виключно на письмі, а в усній мові вимовляються повністю, саме тому можуть виникнути труднощі в їх інтерпретації та розумінні.

Лексичні скорочення мають таку назву через скорочення самої лексичної одиниці [7]. Існує безліч типів лексичних скорочень, серед яких розрізняють морфологічні та синтаксичні скорочення. Відмінність їх полягає у тому, що синтаксичні скорочення утворюються шляхом відкидання цільнооформлених елементів слова. До морфологічних належать:

– відсікання або усічення (апокопи, афереза, синкопа)

– ініціальні скорочення (аббревіатури, що редуковані до початкової літери);

– скорочені форми;

– скорочення змішаного типу;

– телескопізми;

– фузія (злиття).

Труднощі можуть виникнути з розумінням деяких понять:

1. Відсікання – це скорочування слова шляхом відкидання двох або й більше літер підряд в кінці слова. Усічення відбувається лише на приголосний в українській мові, скорочення на голосну літеру можливе, за умови якщо саме слово розпочинається на голосну літеру. Проте в англійській мові це правило відсутнє (*co* – *company*; *re* – *reply*).

2. Апокопа – це скорочуване слово у якого зберігається початковий склад слова (*incl.* – *including*; *app.* – *appendix*; *cont.* – *contents*; *exc.* – *except*; *admin.* – *administration*; *lab.* – *laboratory* [8]).

3. Афереза – скорочення, де зберігається кінцевий елемент та опускається початковий склад слова (*fend* – *defend*; *story* – *history*).

4. Складноскорочені слова утворюються за допомогою поєднання двох або й більше слів, частинка яких відпадає. Вони можуть сполучати перше слово з початком або кінцем іншого або тільки з кінцем іншого слова: *transceiver* – *transmitter* + *receiver*; *bit* – *binary digit*; *avionics* – *aviation* + *electronics*; *graser* – *gamma-ray* + *laser*;

5. Телескопізми – спосіб словотвору за допомогою накладання морфем: *celery* + *lettuce* – *celtuce*; *mobus* – *motor* + *bus*; *buppie* – *black* + *yuppie*). Телескопізми можуть передати значно більше інформації ніж інші скорочення що сприяють швидкому запам'ятовуванню слів. Більше часу та зусиль потрібно витратити, щоб отримати такі скорочення.

6. Фузія – скорочення компонентів слів, що утворюють милозвучне поєднання букв: *LISP* [*lisp*] – *list processing*;

Скорочення за допомогою аббревіатур є найбільш штучним способом словотвору. Дуже часто потрібно розуміти контекст, в якому використовується контретна аббревіатура, щоб правильно інтерпретувати та перекласти її: *BC* – *Before Christ*/*Before Computers*/*Birth Control*. Аббревіатура може утворювати антонімічні та синонімічні ряди, так як має велику кількість лексико-семантичних варіантів. Деякі мовознавці, такі як Б.В. Пупченко та М.Д. Гутнер пропонують розмежувати аббревіатури на акроніми та звуковербальні аббревіатури, що вимовляються згідно з алфавітом: *PC* /`pi: `si:/ – *Personal Computer*; *XML* /`eks `em `el/ – *Extensible Markup Language*. Акроніми (слова, що утво-

рилися за допомогою перших літер фрази або самого речення) можуть співпадати за формою скорочуваного слова з уже існуючими словами: *CLASS – Computer Based Laboratory for Automated School Systems*. Проте, не всі лінгвісти поділяють цю думку. Спільною рисою аббревіатур та акронімів є те, що вони вимовляються і читаються як окреме англійське слово, відмінна риса полягає у тому, що акроніми не мають розділових знаків (крапок, що розділяють літери) [9]. Для того, щоб можна було назвати аббревіатуру акронімом, акронім повинен бути зручним для читання, бути милозвучним та мати достатню кількість голосних звуків [10].

В англійській мові не скорочуються службові слова. Виключення становить сполучник *and*, що позначається символом *&*. Прийменники не скорочуються, а зберігаються: *c-to-c – center-to-center*. Власні назви можуть скорочуватись ще з давніх часів, особливо імена людей. Це пояснюється тим, що при скороченні вони набувають яскраво вираженого емоційного забарвлення та передають неформальний стиль мовлення: *Veronika – Nika; Lizzie – Liz; Christine – Christy or Tina*. На письмі можна зустріти й приклади скорочень прізвищ видатних людей:

G.B.S. – George Bernard Shaw;

D.D. – Diana Dors;

M.M. – Michael Morgan

За своїм походженням скорочувальні слова можуть бути запозиченими з інших мов (найбільша кількість з латинської та французької мови), а також споконвічними, новими.

Висновки. На сьогодні мовознавці та лінгвісти вирізняють цілу низку типів скорочень. Прийти до однієї думки їм важко, проте лексичні та графічні скорочення є базовими у всіх класифікаціях, що мають свої характерні особливості. Створення аббревіатур відбувається за допомогою скорочення та складання. Їх поділ залежить від типу скорочення. В результаті цього утворюються особливі морфемні одиниці. Перевагою використання скорочень є можливість вигідно замінити слова та цілі вирази, головний недолік – можливість втрачати внутрішню форму слова, а також, іноді, труднощі в розумінні та перекладі лексичної одиниці утвореного слова. Деякі скорочені слова ввійшли в мову та повністю витіснили первинне слово. Тому дослідження даної теми буде актуальним багато років, доки розвивається мова. Дослідження в напрямку розмежування графічних скорочень та поділу їх на підтипи; дослідження аббревіатур в інтернет просторі та мобільних засобах комунікації стане перспективою подальших розробок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ніколенко А.Г. *Лексикологія англійської мови – теорія і практика*. Вінниця: Нова книга, 2007. 528 с.
2. Гульшат З., Бейсембаєва М. Аббревіація як відображення варіативності термінів у мові спеціального призначення: особливості перекладу. Міжнародний журнал екологічної та наукової освіти № 11. Астана, 2016. С. 11319-11330.
3. Татаринів В.А. *Теорія терміноведення*. М.: Вища школа, 1996. 311 с.
4. Лотте Д.С. Проблема запозичення та упорядкування іншомовних термінів та терміноелементів. М.: Наука, 1982. 243 с.
5. Ільєнко О.Л., Каменєва І.А., Моштаг Є.С. *Англійська лексикологія*. Харків, Україна: Вид-во І. Іванченка, 2022.
6. Кудрявцева Л.А. Моделювання динаміки словникового складу мови. Київ: ІСЦ "Київський університет", 2004. 208 с.
7. Кеннон, Г. Історичні зміни та англійське словотворення: новітні словникові елементи. Нью-Йорк, США: 1986.
8. Кукаріна А. Д. Способи перекладу аббревіатур в англійськомовному та україномовному медичному дискурсі: дисер. канд. філол. наук : спец. 10.02.16 – перекладознавство. Київ, 2017. 244 с.
9. Борисов В.В. Акронімія в сучасній англійській мові. № 6, 2008. 110 с.
10. Гавриленко А. В. Мовні реалії та проблеми перекладу. Філологічні трактати. 2011. № 3. Том 3. С. 12–16.